

5/10/21

לכבוד

חטיבת תכנון מדיניות ואסטרטגיה

הנדון: קול קורא בנושא מדיניות פילוח מגזרי של תיקים

ראשית כל יש לברך את הצעד החשוב של פנייה לציבור להשמיע את עמדתו ורעיונותיו בנושא. לצד זאת, השאלה המונחת בפנינו חייבת לפתוח את הדיון בשלב הרבה יותר קודם ורחב. שתי אבני יסוד שהסוגיה הזאת חייבת להישען עליהן הן פתיחת מאגרי המידע בהתאם להחלטת ממשלה 1933 מיום 30.08.2016 (פתיחת מאגרי המידע הממשלתיים)¹ והבנה הוליסטית של ההליך הפלילי ושרשרת ההחלטות והמדיניות בו שעשויה להיות שלובה בהטייה מגזרית או מגדרית.

לעניין החלטת הממשלה, יש לזכור כי פרקליטות המדינה נדרשת עד לסוף דצמבר 2021, לפתוח את כל מאגרי המידע שלה שאינם פוגעים בפרטיות, ולמעשה מדובר בכלל המידע הסטטיסטי לרבות שמות הצדדים להליכים משפטיים שאינם חסויים. בהיבט הזה, מענה לבקשות מידע מלמד שהפרקליטות נחושה שלא לקיים את החלטת הממשלה, שלא לפתוח את המאגרים ואף אינה נכונה לקיים את הוראות חוק חופש המידע ולמסור בבקשות מידע פרטיות מידע מתוך המאגרים. לכך מתווספים קשים רבים של ניהול מידע חובבני כמו העדר סיווג של רמת ההרשאה והחיסוי ברמת תיק, דבר שיש לו גם השלכות קשות על מידת העמידה של הפרקליטות בהוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו.

לפיכך הפרקליטות חייבת לפעול במרץ לגשר על פערים אלה, ולפתוח בהקדם את מאגרי המידע הקיימים, בצורה מיטבית ובהתאם להחלטת הממשלה כאמור. פתיחה זו צריכה בראש ובראשונה להתבסס על המידע הקיים, במנותק משאלת מה נכון לאסוף וכיצד נכון לעבד. מחויבות זו, והיכולת לחקור את פעילות הפרקליטות מתכתבת היטב גם עם החלטת הממשלה 1840 מיום 11.08.2016 (אימוץ המלצות דוח דורנר)².

לעניין שרשרת ההחלטות, אז שחקן מאד מרכזי באפשרות להטייה מגזרית או מגדרית בפעילות האכיפה זו כמובן משטרת ישראל. שרשרת זו מתחילה כמובן עוד לפני קיומו של חשד ממשי או פתיחה בחקירה, אלא כבר בשלב של

¹ https://www.gov.il/he/departments/policies/government_decision_1933_moch

² https://www.gov.il/he/Departments/policies/2016_dec1840

תשאלו ובדיקת תעודה מזהה במסופי המשטרה, אינטרקציה שיש טעם לחשוש שכבר בה מצויות הטיות שראוי לשקף בפומבי, לחקור ולאפשר ביקורת. כמובן השלב הבא הוא פילוח של מגישי התלונות, זהות החשודים ובעיקר כתבי האישום שהוגשו על ידי התביעה המשטרתית. למשטרה, ראוי לציין, את כל קושי בנייתו מידע זה בפילוח מגזרי או מגדרי שכן ממילא מערכות המידע המשטרתיות מסונכרות עם מרשם האוכלוסין.

ללא ניתוח התהליכים במשטרת ישראל, קשה מאד לבסס את הביקורת והמחקר ביחס לפערים בהגשת כתבי אישום על ידי הפרקליטות (כ-10% בלבד). במצב כזה, בסופו של דבר, הניתוח ביחס לפרקליטות נשאר ברובו ברמת המיקרו, של מקבץ כתבי אישום בעבירה, אירוע או סדרת אירועים (דוגמת מבצע שומר החומות), דבר שממילא ניתן לעשות בצורה ידנית על סמך שמות המעורבים, ואין צורך במהלך פורץ דרך של קטלוג. הערך האמיתי של קטלוג בכלל ומגזרי בפרט הוא ביכולת לנתח תהליכים רחבים ומקיפים, לבדוק ולשלול פרמטרים שעשויים להסביר הטיות ושונות, לזהות איפה בתהליך מצויים הכשלים ולא למדוד רק שלב אחד קצר, בסופו של תהליך שלם ומורכב.

עוד ראוי לציין בהקשרים אלה את המושג עיצוב לפרטיות (Privacy By Design) והוא מבקש לקיים חשיבה בשאלת יצירת מידע גם בהיבטי פרטיות. מובן מאליו כי קטלוג המידע בשלב ניהול ההליכים או באופן שיהיה חשוף ונגיש לבעלי עניין מגביר את הסיכון להטיות וזליגת מידע שלא בהכרח היה מקום ליצור ולנהל מראש. לפיכך עמדנו כי ככל שמדובר בעבירות בעלות מרכיב מגזרי או מגדרי, כמו לדוגמה רכיב של מניע גזעני בעבירה, יהיה מקום לקיים קטלוג, שכן מידע זה ממילא יהיה חייב להיות זמין ונגיש. ככל ואין במהות התיק מרכיב שכזה, יש לשקול היטב את הסיכון שביצירת המידע על פני הערך הציבורי שלו. בנוסף, ולאור ניסיון העבר של דליפת מידע על נפגעי עבירה תוך פגיעה קשה מאד בפרטיות הצדדים, הן במאגרי הפרקליטות והן במאגרי נט המשפט, יש לנקוט משנה זהירות כפול ומכופל ביחס לקטלוג ותיעוד מידע על נפגעי העבירה, חרף הפגיעה ביכולת העיבוד והפקת התובנות שניתן לעשות במידע.

אם נחזור חזרה לשאלה המונחת בפנינו מה בכל זאת אפשר לעשות במרחק נגיעה, אז זו פתיחה של מאגר השמות במרשם האוכלוסין לפי מגזרים ומגדרים. ניסיון ראשוני על דאטה חלקי מאד הניב תוצאות מספקות בכמה וכמה ניתוחים אקדמאיים, על בסיס בקשת מידע של שמות פרטיים ושמות משפחה לפי קבוצות של יהודים וערבים, כמו גם חלוקה מגדרית לפי שמות פרטיים.³ פתיחת המאגר הזה בצורה תקינה ומלאה ממרשם האוכלוסין, יכולה לאפשר תמונת מצב סטטיסטית ברמה גבוהה של כל מאגר שמי (וממילא מרבית ההליכים המשפטיים חוסים תחת עקרון פומביות הדיון ולפיכך השמות גלויים). פתיחה מיטבית של מאגר זה תאפשר הסקה סטטיסטית לציבור הרחב, כמו גם לצורך ניתוח פנימי בתוך המשטרה, הפרקליטות ובתי המשפט, במאגרים הפנימיים, לצד שלל מאגרים אחרים (בעלי מניות בחברות פרטיות, ציבוריות, חבר ועד ומייסדים בעמותות ועוד ועוד).

סופו של דבר, כי ככל ומדובר במידע אישי יש לשאוף למינימום תיעוד עודף של מידע ולהתרכז בניהול מיטבי של המידע הנדרש והנגשתו. ככל והתוצר המרכזי הוא סטטיסטי, יש לשאוף לתשתית נתונים סטטיסטים שיאפשרו את הפילח ללא צורך בקטלוג מידע אישי.

בברכה,

הצלחה - לקידום חברה הוגנת (ע"ר)

עמותת התמנון - מידע ציבורי לכל (ע"ר)

³ <https://www.odata.org/dataset/04b00b82-c7ee-4ec2-884f-67b4f8c2a6b1>

הצלחה - לקידום חברה הוגנת (ע"ר) | טל: 03-6114485 | פקס: 03-6114486 | דוא"ל: elad@man-barak.com

עמותת התמנון - מידע ציבורי לכל (ע"ר) | דוא"ל: zomer@octopus.org.il